የኢትዮጵያ የምግብ፤ የመድኃኒትና የጤና ክብካቤ አስተዳደርና ቁጥጥር ባለሥልጣን

ኢ.ም.መ.ጤ.አ.ቁ.

ባ

የጤና ባለሙያዎች ሙያዊ ስነ ምግባር

National professional ethics program: **implementation status**

Mesafint Abeje
Biruk Lambisso, MD, FCS
Abebaw M.
Manuel K. Sibhatu, MD, SIM, MPH

Outline

- Expected outcome of this workshop
- የጤና ባለሙያ ቁጥጥር የተመለከተ ህግና አሰራር
- የጤና ሙያ ስነ ምግባር
- በክልል ደረጃ የሙያ ስነ ምግባር ኮሚቴ አስፈላጊነት
- የስነ ምግባር ኮሚቴው መረጃዎችን እንዴት ይሰበስባል?
- Program Tracking & Monitoring – indicators
- የሙያ ስነ ምግባር complaint analysis
- ችግሮች - challenges
- Way foreword
- Acknowledgement

የጤና ባለሙያ ቁጥጥር የተመለከተ ህግና አሰራር

- ከ1941-1994 ዓ.ም
  - አዋጅ ቁጥር 100/1941
  - በ1941 ዓ.ም ምዝገባና ፈቃድ ሲጀመር፡-
    - መመዝገብ እንደአለባቸው፤
    - ከተማሩት ሙያ ውጭ መስራት እንደሌለባቸው፤
    - ሙያዊ ስራቸውን በአግባቡ መወጣት እንዳለባቸው፤

- ግልጽ የሆነ፡
  - X ተከታታይ የሙያ ማጎልበቻ ስርዓት፤
  - X የሙያ ስራ ወሰን፤
  - X የሙያ ስነ ምግባር ኮድ አልነበረም።

.... ቁጥጥር የተመለከተ ሀግና አሰራር

- ከ1994 - 2002 ዓ.ም
  - ደንብ ቁጥር 76/1994

- የኢትዮጵያ ጤና ባለሙያዎች መማክርት ጉባኤ
  - የተሻለ መዋቅርና የአሰራር ስርዓት ቢኖረውም፤ በመመሪያ የተደገፈና ግልጽ የሆነ
    - X ተከታታይ የሙያ ማጎልበቻ ስርዓት፤
    - X የሙያ ስራ ወሰን እና
    - X የሙያ ስነ ምግባር ኮድ አልነበረውም።

FMHACA Proclamation_661.pdf - Adobe Acrobat Pro
File Edit View Window Help
Open Create
1 / 35 125%
Tools Fill & Sign

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ

ፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ

FEDERAL NEGARIT GAZETA

OF THE FEDERAL DEMOCRATIC REPUBLIC OF ETHIOPIA

አሥራስድስተኛ ዓመት ቁጥር ፱ አዲስ አበባ ጥር ፭ ቀን ፪ሺ፪ ዓ.ም	በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ጠባቂነት የወጣ	16th Year No. 9 ADDIS ABABA 13th January, 2010

ማውጫ

አዋጅ ቁጥር ፮፻፷፩/፪ሺ፪ ዓ.ም

የምግብ፣ የመድኃኒትና የጤና ክብካቤ አስተዳደርና ቁጥጥር አዋጅ ... ገጽ ፭ሺ፩፻፶፯

CONTENTS

Proclamation No. 661/2009

Food, Medicine and Health Care Administration and Control Proclamation .....Page 5157

አዋጅ ቁጥር ፮፻፷፩/፪ሺ፪

ስለምግብ፣ መድኃኒትና ጤና ክብካቤ አስተዳደርና ቁጥጥር የወጣ አዋጅ

PROCLAMATION NO. 661/2009

A PROCLAMATION TO PROVIDE FOR FOOD, MEDICINE AND HEALTH CARE ADMINISTRATION AND CONTROL

.... ቁጥጥር የተመለከተ ህግና አሰራር

- **ከ2002 ዓ.ም ጀምር**
  - አዋጅ ቁጥር 661/2002
  - ደንብ ቁጥር 299/2006

- **የኢትዮጵያ የምግብ፣ የመድሃኒትና የጤና ክብካቤ አስተዳደርና ቁጥጥር ባለስልጣን**
  - **የክልል** ጤና ተቆጣጣሪ አካላት

.... ቁጥጥር የተመለከተ ህግና አሰራር

- በአዋጅ ቁ. 661/2002 ና በደንብ ቁጥር 299/2006፦
  - የሙያ መዝገባና ፈቃድ አሰጣጥ
  - የሙያ ስነ ምግባር ቁጥጥርና
  - የሙያ ስነ ምግባር ኮድ
  - የሙያ ስራ ወሰን (Scope of Practice)
  - ተከታታይ የሙያ ማጎልበቻ (CPD)

- በግልጽ ተቀምጠዋል
  - የአሰራር መመሪያዎች ተዘጋጅተዋል።

የኢትዮጵያ የምግብ፤መድኃኒት፤ ጤና ክብካቤ አስተዳደርና ቁጥጥር ባለስልጣን

የጤና ባለሙያዎች የሙያ ስነ-ምግባር ኮሚቴ

መመሪያ

የካቲት 2007

አዲስ አበባ

Directive on Health Professionals Ethics Committe

.... ቁጥጥር የተመለከተ ህግና አሰራር

- አዋጅ ቁ. 661/2002 ና ደንብ ቁ. 299/2006 መሰረት ባለስልጣኑና የክልል ጤና ተቆጣጣሪ አካላት
  - የጤና ባለሙያዎችን ይመዘግባሉ፣
  - የሙያ ስራ ፈቃድ ይሰጣሉ፣
  - ይቆጣጠራሉ፤

ጥራት ያለው የጤና አገልግሎት ለመስጠት...

- ማንኛውም የጤና ባለሙያ በአስፈጻሚ አካሉ በተቀመጠው
  - የሙያ ስራ ወሰን መሰረት መስራት አለበት፤
  - አግባብ ባለው የሙያ ስነ ምግባር መሰረት ግዴታውን መወጣት አለበት፤
  - የሙያ ስራ ፈቃድ በየአምስት ዓመቱ የሙያ ስነ ምግባርና ሙያዊ ብቃቱ ተገምግሞ መታደስ አለበት፤
  - ተከታታይ የሙያ ማጎልበቻ ለሙያ ስራ ፈቃድ እድሳት አንድ መስፈርት ሆኖ ተቀምጧል፤

ጥራት ያለው የጤና አገልግሎት ለመስጠት...

- ባለስልጣኑ የጤና ባለሙያዎችን ሙያዊ ብቃትና ስነ ምግባር ለማረጋገጥ፦-
  - √ የተከታታይ የሙያ ማጎልበቻ ስርዓት በመዘርጋት፤
  - √ የሙያ ስራ ወሰን መመሪያ በማዘጋጀት እና
  - √ የተጠናከረ የሙያ ስነ ምግባር ቁጥጥር ስርዓት በመዘርጋት ላይ ይገኛል።

ETHIOPIAN FOOD, MEDICINE AND HEALTH CARE

ADMINSTRATION AND CONTROL AUTHORITY

SCOPE OF PRACTICE FOR HEALTH PROFESSIONALS IN ETHIOPIA

December 2014

Addis Ababa, Ethiopia

የጤና ሙያ ስነ ምግባር

- በደንብ ቁጥር 76/1994 በተሰጠው ስልጣንና ተግባር መሰረት የኢትዮጵያ ጤና ባለሙያዎች መማክርት ጉባኤ በጤና ባለሙያዎች ምዝገባና ፈቃድ እንዲሁም በሙያ ስነ ምግባር ጉዳዮች ላይ ከ10 ዓመታት በላይ በርካታ ስራዎችን ሲሰራ ቆይቷል።
- 76/1994 በደንብ ቁጥር 299/2006 ተሽሯል፤በዚህ ደንብ መሰረት
  - የስነ ምግባር ኮድ በዚህ ደንብ ውስጥ ተካቷል፤
  - የጤና ሙያ ስነ ምግባር ኮሚቴ አቋቁሟል፤
  - በቀጣይ በክልል ደረጃ የሙያ ስነ ምግባር ኮሚቴ ይቋቋማል፤

በክልል ደረጃ የሙያ ስነ ምግባር ኮሚቴ አስፈላጊነት

1. በአዋጅ ቁጥር 661/2002 መሰረት በገበያ ላይ **በበቂ መጠን የሚገኙ** የጤና ባለሙያዎች ምዝገባና ፈቃድ እንዲሁም የቁጥጥር ስራ በክልል ጤና ተቆጣጣሪ አካላት ስለሚከናወን የቁጥጥር ስራውን ለማጠናከር፤

2. በየቦታው የሚታዩ የስነ ምግባር ችግሮች **በተከሰቱበት ክልል** እንዲታዩና ውሳኔ እንዲያገኙ በማስቻል ተደራሽነትን ለማረጋገጥ፤

Addis Ababa City Government Mayor Office_Assignment of Members for Ethics Comm_ Dr Munir.pdf - Adobe Acrobat Pro
File Edit View Window Help
Open Create Customize
1 / 2 139% Tools Fill & Sign Comment

በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር
የከንቲባ ጽ/ቤት

CITY GOVERNMENT OF ADDIS ABABA
Office of the Mayor

ቀን 18/05/07

DATE

ቁጥር አ.አ/ክፅ/01/8/18

No.

ለዶ/ር ሙኒር ካሳ
የኢትዮጵያ የጽንስና የማህፀን ሐኪሞች ማህበር . . . ሰብሳቢ

ለዶ/ር ብሩክ ላምቢሶ
የኢትዮጵያ የአጥንት ቀዶ ጥገናና ህክምና ማህበር.....ም/ሰብሳቢ

ለአቶ አክሊሉ ነጋሽ
የአአ የምግብ የመድኃኒት የጤና/ክ/አ/ቁ/ባለሥልጣን... ተወካይ ፀሐፊ

ለወ/ሪት ዱሬ ሰለሞን
የአአ የምግብ የመድኃኒት የጤና ክብካቤ አ/ቁ/ባለሥልጣን የህግ ባለሙ የሰዉ ሀብት አስተዳደር

ለተከበረ አቶ አብርሃመ ወ/ሚካኤ

3:10 PM
6/17/2015

Addis Ababa City Government Mayor Office_Assignment of Members for Ethics Comm_ Dr Munir.pdf - Adobe Acrobat Pro
File Edit View Window Help
Open Create Customize
2 / 2 125% Tools Fill & Sign Comment

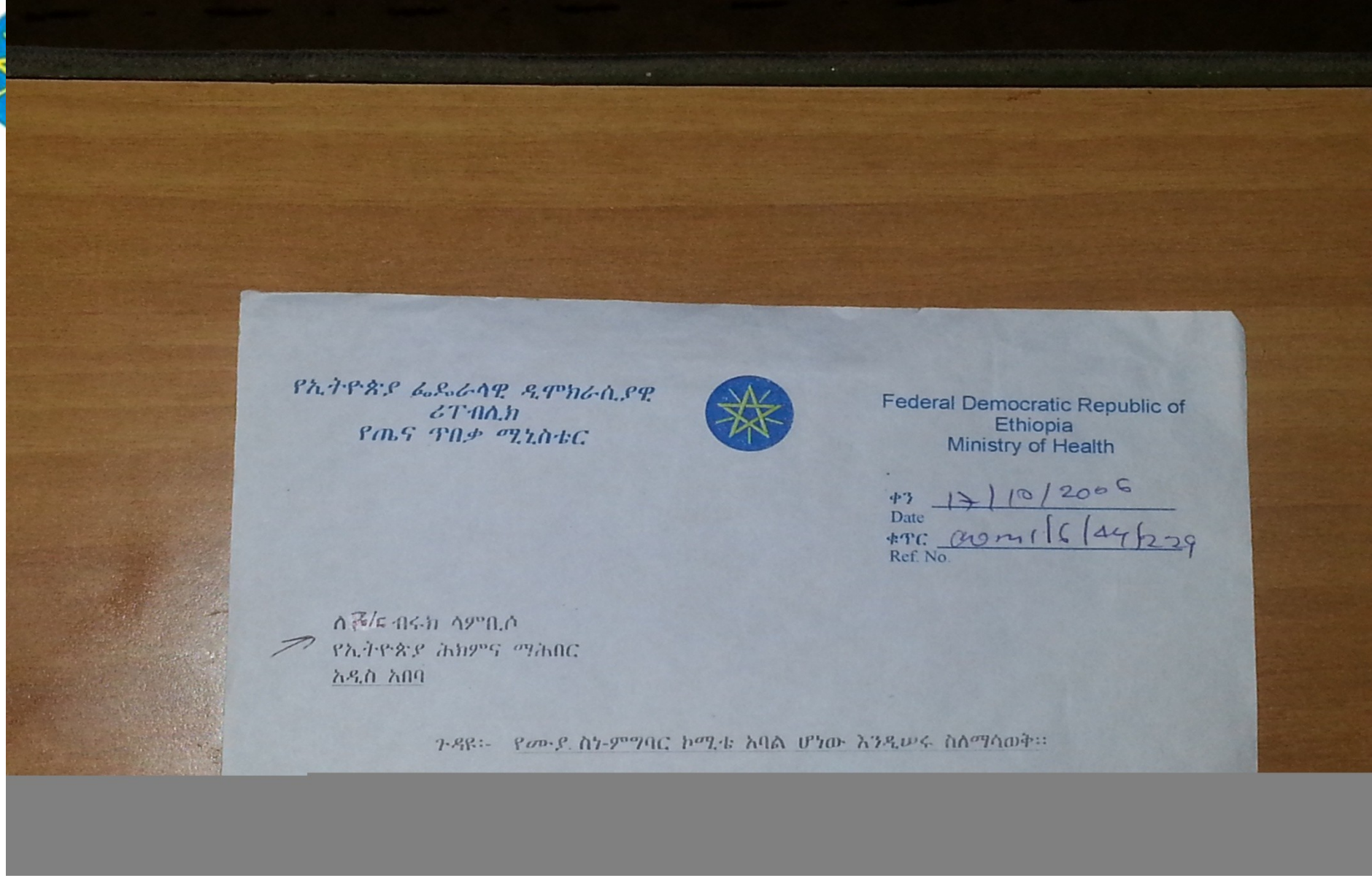
ከሰላምታ ጋር

ድሪባ ኩማ ጊይ
የአዲስ አበባ ከተማ ከንቲባ

ግልባጭ፣

- ለክቡር ከንቲባ ቢሮ
- ለአዲስ አበባ ከተማ ምክር ቤት
- ለከንቲባ ጽ/ቤት
- ለኢትዮጵያ የጽንስና የማህፀን ሐኪሞች ማህበር
- ለኢትዮጵያ የአጥንት ቀዶ ጥገናና ህክምና ማህበር
- ለኢትዮጵያ አኒስቴቲስቶች ማህበር
- ለኢትዮጵያ የፋርማሲ ማህበር
- ለኢትዮጵያ የዉስጥ ደዌ ህክምና ማህበር
- ለአዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ ጤና ሳይንስ ኮሌጅ
- ለኢትዮጵያ ሕክምና ማህበር
- ለአአ የምግብ የመድኃኒት የጤና ክብካቤ አ/ቋ/ባለሥልጣን የሰዉ ሀብት አስተዳደር

አዲስ አበባ፣

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ
ሪፐብሊክ
የጤና ጥበቃ ሚኒስቴር

Federal Democratic Republic of
Ethiopia
Ministry of Health

ቀን 17/10/2006
Date
ቁጥር ጤሚ/ር/44/229
Ref. No

ለ ፕ/ር ብሩክ ላምቢሶ
የኢትዮጵያ ሕክምና ማሕበር
አዲስ አበባ

ጉዳዩ፡- የሙያ ስነ-ምግባር ኮሚቴ አባል ሆነው እንዲሠሩ ስለማሳወቅ፡፡

... የክልል ስነ ምግባር ኮሚቴ አስፈላጊነት

- በስነ ምግባር ችግር ምክንያት ወደ ባለስልጣኑ የሚመጡ ባለጉዳዮች በቀላሉ በሚገኙበት አካባቢ ውሳኔ እንዲያገኙ በማድረግ **የባለጉዳዮችን እንግልት** ለመቀነስ፤

- የጤና ባለሙያዎች **ከስህተታቸው እንዲማሩ** ማድረግና ሙያዊ ስነ ምግባርን ጠብቀው እንዲሰሩ ለማስቻል፤

- ህብረተሰቡ ሙያዊ **ብቃቱና ስነምግባሩ በተረጋገጠ** የጤና ባለሙያ አገልግሎት እንዲያገኝ ለማድረግ፤

የስነ ምግባር ኮሚቴው መረጃዎችን እንዴት ይሰበስባል?

1. ቅሬታ አቅራቢው የተከሰተውን የህክምና ችግር እንዲያብራራ ያደርጋል፤
2. የታካሚውን የህክምና መረጃ ከታከመበት የጤና ተቋም ያስመጣል፤ ተጨማሪ መረጃዎችን ያሰባስባል፤
3. በህክምናው የተሳተፉ ባለሙያዎች ቀርበው ስለ ህክምናው አጠቃላይ መረጃ እንዲሰጡ ያደርጋል፤
4. ተጨማሪ ሙያዊ ማብራሪያ የሚያስፈልጋቸው ጉዳዮች ሲኖሩ ለሙያ ማህበራትና ለዩኒቨርሲቲዎች በመላክ ሙያዊ እስተያየት እንዲሰጡ ያደርጋል፤

FOOD MEDECINE AND HEALTH CARE ADMINISTRATION AND CONTROL AUTHORITY OF ETHIOPIA

Health Professionals Ethics and Competence Regulating Strategy

April 2015,

Addis Ababa

Program Tracking and Monitoring – indicators

1. Regional regulatory body or RHB received generic directive and TOR (Federal ethics directive and TOR)
2. Reviewed received generic (Federal) ethics directive
3. Any adaptation process (to regional context) started?
4. Ethics committee (EC) formed – Write ‘yes’ if formed by TOR
5. Committee is functional? Write ‘yes’ if meeting is regular or committee has plan of action or ≥ 1 meeting minute exists, reviewed case(s), etc.
6. Committee ever reviewed cases/complaints?

national ethics committee

- Established/strengthened national ethics committee
  - Assisted establishment of 3-4 regional committee
- Created incentive package for ethics committee

- …

የሙያ ስነ ምግባር
complaint analysis

የቀረቡት ቅሬታዎች ምን ዓይነት ናቸው?

- ባለፉት 3 ዓመታት (2011-2013) ውስጥ የቀረቡና ውሳኔ ያገኙ የሙያ ስነ ምግባር ቅሬታዎችና አቤቱታዎች ትንተና (case analysis) ተሰርቷል።
  – 60

ተ.ቁ		ብዛት	ፐርሰንት
1	ሞት	39	65%
2	የአካል ጉዳት	15	25%
3	ሌሎች (የክፍያና ሌሎች አስተዳደራዊ ጉዳዮች)	6	10%

… complaint analysis

- ቅሬታውን ወይም አቤቱታውን ማን አቀረበው?

ተ.ቁ	ቅሬታ/አቤቱታ አቅራቢ	ብዛት	ፐርሰንት
1	ታካሚ/ቤተሰብ	20	33.33 %
2	ፖሊስ/ፍርድ ቤት	19	31.67 %
3	አዲስ አበባ ጤና ቢሮ /ም.መ.ጤ.አ.ቁ.ባ/	11	18.33 %
4	ጤና ጥበቃ ሚኒስቴር	5	8.33%
5	ሌሎች (ባለሙያዎች ወይም ሌሎች ግለሰቦች)	5	8.33%

የት የጤና ተቋም ቅሬታ ይበዛል?

- በመንግስት ወይስ በግል የጤና ተቋም?

ተ.ቁ	ዘርፍ	ብዛት	ፐርሰንት
1	በመንግስት የጤና ተቋም	28	46.67%
2	በግል የጤና ተቋም	32	53.33%

- በየትኛው የጤና ተቋም?

ተ.ቁ	የጤና ተቋም	ብዛት	ፐርሰንት
1	ሆስፒታል	43	71.66%
2	ክሊኒክ	15	25%
3	ጤና ጣቢያ	1	1.67%
4	ላቦራቶሪ	1	1.67%

በየትኛው ባለሙያ ላይ ቅሬታ ይበዛል?

ተ.ቁ	የባለሙያ ዓይነት	ብዛት	ፐርሰንት
1	የማህጸንና ጽንስ ሀኪም	25	38.46%
2	የጠቅላላ ቀዶ ህክምና ሀኪም	9	13.85%
3	የአጥንት ቀዶ ህክምና ሀኪም	5	7.69%
4	የቆዳ ሀኪም	2	3.08%
5	የህጻናት ሀኪም	1	1.54%
6	የዓይን ሀኪም	1	1.54%
7	የነርቭ ቀዶ ህክምና ሀኪም	1	1.54%
8	ረዚደንት (የስፔሻላይዜሽን ህክምና ተማሪ)	1	1.54%
9	ጠቅላላ ሀኪም	6	9.23%
10	ነርስ	6	9.23%
11	አንስቴዝያ	5	7.69%
12	ላቦራቶሪ	2	3.07%
13	ካታራክት ሰርጅን	1	1.54%

የጤና ሙያ ስነ ምግባር.....

- ከሚቴው ከቀረቡለት የስነ ምግባር ጉዳዮች መካከል በ17ቱ ላይ ከሙያ ማህበራት እንዲሁም በ6ቱ ላይ ከዩኒቨርሲቲ ተጨማሪ ማብራሪያ ጠይቋል።

- ከቀረቡት ቅሬታዎች መካከል
  - **14ቱ (23.33%)** የሙያ ስነ ምግባር/የብቃት ማነስ ችግር እንዳለባቸው ለማረጋገጥ ተችሏል።

የጤና ሙያ ስነ ምግባር.....

- ከቀረቡት ቅሬታዎች መካከል በ6ቱ ላይ ከሙያ ስነ ምግባር በተጨማሪ አስተዳደራዊ ጉዳዮች ያሉባቸው ናቸው (ያለሙያ ስራ ፈቃድና የሙያ ስራ ፈቃድ ሳያሳድሱ መስራት፣ ከክፍያ ጋር የተያያዙ ጉዳዮች፣.....)

የተወሰዱ እርምጃዎች

- የሙያ ስነ ምግባር ግድፈቶች ወይም የሙያ ብቃት ማነስ ችግሮች ላይ የተወሰዱ እርምጃዎች

ተ.ቁ	የተወሰደ እርምጅ	ብዛት	የሙያ ዓይነት
1	የሙያ ፈቃድ ስረዛ	4	ሀኪሞች (2- ኢትዮጵያውያን 2- የውጭ ዜጎች)
2	ለተወሰነ ጊዜ እገዳ	9	የተለያዩ ባለሙያዎች
3	በሲኒየር ባለሙያ ስር ልምድ እንዲያደርጉ (Under Supervision)	3	2- ሀኪም 1- ነርስ

ችግሮች - challenges

- ስነ ምግባርን በሚመለከት በሀገር አቀፍ ደረጃ **አንድ ኮሚቴ ብቻ** መኖሩ ሁሉም ቅሬታዎች ለዚህ ኮሚቴ ብቻ መቅረባቸው፤
- ባለሙያዎች የታካሚን **መረጃ** በተገቢው ምንገድ አለመመዝገብ፤
- የጤና ተቋማት የታካሚን መረጃ በተገቢው መንገድ **አለመያዝና**
- የጤና ተቋማት የታካሚን መረጃ ሲጠየቁ ቶሎ **አለመላክ**፤
- የጤና ተቋማት/ባለሙያዎች የታካሚን ካርድ **መደበቅ** ፤ የተመዘገበ መረጃ **ማስተካከል**፤

...ችግሮች - challenges

- አንዳንድ አካላት ሙያዊ ማብራሪያ ሲጠየቁ መልስ አለመስጠት
- ለባለሙያው የማድላት ሁኔታ መኖር፤
- የኮሚቴው አባላትን ማስፈራራትና ዛቻ፤
- ኮሚቴው ካለበት የስራ ጫና የተነሳ ለባለጉዳዮች ቶሎ ምላሽ መስጠት አለመቻል፤
  - በአማካይ የወሰደው ጊዜ (turn around time) 6.5 ወር ነው (ፈጣኑ ከአንድ ወር ያነሰ ሲሆን ረጅም ደግሞ ከ12 ወር በላይ ነው)።
- የሙያ ስነ ምግባርን በሚመለከት የተለያዩ ጥናቶችን አለማካሄድና በሚመጡ ጉዳዮች ላይ ብቻ ማተኮር፤

...ችግሮች - challenges

- አብዛኛው ስራ መረጃዎችን በደብዳቤ በመጠየቅ ላይ ያተኮረ መሆንና ችግሩ የተፈጠረበት ቦታ በመሄድ የማጣራት ሁኔታ አነስተኛ መሆን፤
- Backlog of public complaints
- Engaging members of ethics committee
- Finalizing generic national directive
- Finalizing adaptation of regional directive
- Lack of effective reporting and program monitoring system between federal and regional offices
- Complaint reported to the warm line (8482)

Way forward

- Finalize generic directive
- Establish monitoring and reporting system
- Develop regional plan of action
- Enrich case story template (by Dr. Manuel K)
- Form core team who compile cases
  - National ethics committee
  - 1 person per region (11)
- Solicit funding source to assess magnitude of medical error and document case stories (Jhpiego)

Acknowledgement

- Federal FMHACA
- National ethics committee
- Jhpiego

.....

Thank you